

MIECZYŚLAW POLAK
**Pastoralna tożsamość prezbitera
jako podstawa i cel seminaryjnej formacji pastoralnej**

Watykańska Kongregacja ds. Duchowieństwa opublikowała 8 grudnia 2016 roku nowe *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*¹, w którym stwierdza:

Aby podjąć formację integralną kandydata do kapłaństwa należy zastanowić się nad tożsamością prezbitera. Pierwszy czynnik, który należy rozważyć, jest natury teologicznej, jako, że powołanie do kapłaństwa jest zakorzenione i znajduje swoją rację bytu w Bogu, w Jego planie miłości (RF 30).

Odnosząc te słowa *Ratio fundamentalis* do seminaryjnej formacji pastoralnej kleryka, trzeba zastanowić się nad pastoralną tożsamością współczesnego prezbitera. Jest to zagadnienie natury teologicznej, a pastoralna tożsamość prezbitera stanowi podstawę i cel formacji pastoralnej. Na gruncie katolickiej tradycji teologicznej obudziła się przed kilkunastu laty świadomość potrzeby nauki o prezbiteracie, dedukowanej z posoborowej wizji pastoralnej misji Kościoła². Brak ekklezjologicznej refleksji nad pastoralną tożsamością i posłannictwem prezbiterów to jedna z głównych przyczyn niepokojącego faktu, że mimo upływu

Mieczysław POLAK – ks. dr hab. profesor nadzwyczajny w Zakładzie Teologii Pastoralnej i Prawa Kanonicznego Wydziału Teologicznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. e-mail: mpolak@amu.edu.pl

¹ Tłum. polskie: <http://www.clerus.va/content/dam/clerus/Ratio%20Fundamentalis/Dar%20powo%C5%82ania%20do%20kap%C5%82a%C5%84stwa.pdf> (dalej: RF).

² Por. Kongregacja Duchowieństwa: *Kapłan – głosiciel słowa, szafarz sakramentów i przewodnik wspólnoty w drodze do trzeciego tysiąclecia chrześcijaństwa* (19.03.1999). Tłum. polskie: Poznań – Pallottinum 1999 s. 5–6.

50 lat od zakończenia II Soboru Watykańskiego, mimo pokoleniowej wymiany pasterzy Kościoła, wychowywanych i kształconych w posoborowym okresie, w praktyce pastoralnej nadal dominuje myślenie nader pragmatyczne³.

I. Pastoralna tożsamość prezbitera – ujęcie ontologiczne

Każdy podmiot charakteryzuje jego istota i działanie. To działanie powinno być adekwatne do istoty podmiotu, który ją podejmuje. Istotę pastoralnej tożsamości prezbitera można określić jako jej teologiczną ontologię⁴. Opisuje ona te aspekty posługi prezbitera, które mają uniwersalny charakter, to znaczy mogą i muszą być brane pod uwagę w każdych okolicznościach i w każdym czasie. Tworzą one swoisty „teologiczny model prezbiteratu”, czyli – jak to określił Jan Paweł II – jego „pastoralno-teologiczną tożsamość”⁵. Poznanie tej tożsamości to niezbędny warunek właściwej formacji pastoralnej zarówno kandydatów do kapłaństwa, jak i samych prezbiterów⁶.

Teologiczną tożsamość prezbitera wyrażają trzy podstawowe prawdy, które odczytujemy z Bożego objawienia. Po pierwsze, jest to prawda o kapłaństwie Jezusa Chrystusa, „Najwyższego Pasterza” Ludu Bożego Nowego Przymierza, (por. 1 P 5,4) oddającego życie za swoje owce (por. J 10,11–16). Nowe *Ratio fundamentalis* wyraża to między innymi w następujących słowach:

Święcenia kapłańskie wymagają od tego, kto je otrzymuje, całkowitego daru z siebie na służbę Ludu Bożego, na wzór Chrystusa Oblubieńca [...]. Prezbiter jest powołany, aby przyjąć za swoje uczucia i postawy Chrystusa w stosunku do Kościoła i kochać go z czułością poprzez sprawowanie posługi (RF 39).

Drugą prawdą konstytuującą pastoralną ontologię prezbiteratu jest prawda o wspólnym kapłaństwie Ludu Bożego, który jest „wybranym plemieniem, królewskim kapłaństwem, narodem świętym, ludem Bogu na własność przeznaczonym” (por. 1 P 2,9), ponieważ

cała wspólnota wiernych, przez namaszczenie Duchem Świętym, jest ustanowiona jako widzialny sakrament dla zbawienia świata; cały Lud

³ Por. M. Polak: *Prezbiterologia pastoralna. Pastoralna tożsamość współczesnego prezbitera*. Poznań 2016 s. 13.

⁴ Por. M. Polak: *Prezbiterologia*. dz. cyt. s. 15.

⁵ Por. Jan Paweł II: *Prezbiterat – służebne uczestnictwo w kapłaństwie Chrystusa*. Audiencja generalna (31.03.1993). W: *Wierzę w Kościół jeden, święty, powszechny i apostołski*. Città del Vaticano 1996 s. 269.

⁶ Por. Jan Paweł II: Adhortacja apostolska *Pastores dabo vobis* (25.03.1992) nr 11 (dalej: PDV).

Boży uczestniczy bowiem w zbawczym dziele Chrystusa, składając ofiarę żywą, świętą i Bogu przyjemną (Rz 12,1) jako lud kapłański. [...] Posługa kapłańska jest zatem interpretowana w swojej specyficznej naturze oraz w swoich podstawach biblijnych i teologicznych, jako służba na chwałę Boga i braciom, w ich kapłaństwie chrzcielnym (RF 31).

Trzecia prawda, która pozostaje w ścisłej relacji z pastoralną tożsamością prezbitera, jest prawdą o pełni ministerialnego kapłaństwa, „pełni świętego posługiwania” (por. LG 21) przysługującej biskupowi, którą *Ratio fundamentalis* ukazuje, stwierdzając, że „[...] prezbiterzy, w komunii z biskupami, są nieodłączną częścią wspólnoty kościelnej, a jednocześnie są ustanowieni, aby byli pasterzami oraz przewodnikami z woli Chrystusa w ciągłości z dziełem Apostołów” (RF 32; por. też. RF 71). Na tę prawdę wskazał już II Sobór Watykański, który w dekrecie *Presbyterorum ordinis* o posłudze i życiu kapłanów stwierdza:

Prezbiterzy zaś, mając przed oczyma pełnię sakramentu kapłaństwa, którą cieszą się biskupi, niech czczą w nich władzę Chrystusa, najwyższego Pasterza. Niech zatem zwiążą się ze swoim biskupem szczerą miłością i posłuszeństwem. To posłuszeństwo kapłańskie, przepełnione duchem współpracy, opiera się na samym uczestnictwie w posłudze biskupiej, które zostaje udzielone prezbiterom przez sakrament kapłaństwa i misję kanoniczną (PO 7).

Podstawowym wymiarem pastoralnej tożsamości prezbitera jest jej diakonalny wymiar. Dyrektorium o posłudze i życiu kapłanów *Tota Ecclesia* określiło ten istotny wymiar w następujący sposób: „Kapłan powinien zawsze pamiętać, że Pan i Nauczyciel nie przyszedł, aby Mu służyło, lecz aby służyć (Mk 10,45); że pochylił się, by umyć swoim uczniom nogi (por. J 13,5), zanim umarł na Krzyżu i posłał ich na cały świat” (por. J 20,21)⁷. Podobną zasadę zawiera także *Ratio fundamentalis*, w którym czytamy, że

[...] święcenia kapłańskie, które wraz z wylaniem Ducha Świętego poprzez nałożenie rąk biskupa uczyniły go przewodnikiem ludu nie powinny prowadzić prezbitera do „ciemnienia” swej owczarni (por. 1 P 5,3): *każda władza powinna być bowiem pełniona w duchu służby, jako „amoris officium” i bezinteresowne poświęcenie dla dobra owczarni* (RF 34).

W odniesieniu do przedstawionych powyżej prawd pastoralna diakonia prezbitera wyraża się w potrójnej służebności: wobec kapłaństwa Jezusa Chrystusa,

⁷ Kongregacja Duchowieństwa: Dyrektorium *Tota Ecclesia* o posłudze i życiu kapłanów (31.01.1994). Tłum. polskie. Pallottinum – Poznań 2003.

wobec wspólnego kapłaństwa całego Ludu Bożego i wobec pełni świętego posługiwania w osobie biskupa. Zakłada to potrzebę: integralnego i wiarygodnego uobecniania tej rzeczywistości zbawczej, która dla wszystkich ludzkich pokoleń dokonała się w kapłańskiej posłudze Chrystusa; ofiarnej i kompetentnej pomocy nakierowanej na świadome i wielkoduszne podjęcie przez ogół wiernych właściwego im apostołskiego powołania oraz duchowej łączności i pastoralnego podporządkowania biskupowi, który jedyny, jako uczestnik trwającej w Kościele sukcesji apostołskiej, jest obdarowany pełnią pasterskiej odpowiedzialności i posługiwania⁸.

II. Pastoralna tożsamość prezbitera – ujęcie kairolologiczne

Refleksja kairolologiczna nad prezbyteratem pozwala rozpoznać te aspekty posługi prezbitera, które – jako uwarunkowane czasem i przestrzenią – nie mają charakteru uniwersalnego i niezmiennego, a zatem są zobowiązaniem wchodzącym w grę „tu i teraz”. Jan Paweł II w adhortacji *Pastores dabo vobis* stwierdza:

Z pewnością to, co w fizjonomii kapłana jest istotne, pozostaje niezmiennie [...]. Równocześnie życie i posługa kapłana musi się dostosować do każdej epoki i każdego środowiska. [...] Dlatego musimy jak najbardziej otwierać się na światło Ducha Świętego, by rozpoznawać, dokąd zmierza dzisiejsze społeczeństwo, odkrywać jego głębokie potrzeby duchowe, określać konkretne i główne zadania oraz odpowiadające im metody duszpasterskie, by stosownie odpowiedzieć ludzkim oczekiwaniom (PDV 5).

Kairolologiczne aspekty pastoralnej misji prezbitera pozostają więc w integralnym związku z historycznymi i cywilizacyjnymi przemianami, jakie dokonują się w otaczającym nas świecie, i jako takie zakładają adaptacyjny wysiłek w stosunku do nowych wyzwań. Postulowana adaptacja jest z reguły procesem powolnym i długofalowym. Związane z tym nieuchronne „opóźnienia” rodzą zjawisko, które określa się mianem „kryzysu socjologicznego modelu prezbyteratu”, który można rozpatrywać w dwóch wymiarach: społecznym i psychologicznym. W płaszczyźnie społecznej kryzys jest związany z przejściem od dawnego społeczeństwa sakralnego do nowoczesnego społeczeństwa zdesakralizowanego, czego następstwem jest ograniczenie obecności i wpływu prezbitera na całokształt życia społecznego. Na płaszczyźnie psychologicznej kryzys jest związany z przemianami stosunków międzyludzkich. Współczesny człowiek odkrywa sobie właściwą godność, w tym także najistotniejszy jej atrybut: wol-

⁸ Szczegółowo na ten temat: M. Polak: *Prezbiterologia*. dz. cyt. s. 16–36.

ność. Chce być podmiotem. Chce być uznawany za dorosłego i odpowiedzialnego, za rozmówcę, a nie być tylko pouczany i kierowany. Dotyczy to również sfery religijnej oraz relacji z kościelną wspólnotą.

Kryzys, jaki obecnie przeżywamy, nie bez racji uważa się za niezwykle złożony i głęboki, jako że procesy przemian cywilizacyjnych uległy, zwłaszcza w ostatnim półwieczu, gwałtownemu przyspieszeniu, upowszechnieniu i radykalizacji. W środowisku prezbiterów rodzące się na tym podłożu trudności adaptacyjne zaowocowały narastającym niepokojem, niepewnością, dezorientacją, nie rzadko również moralną i pastoralną demobilizacją. Jan Paweł II nie zawahał się nazwać takiego stanu rzeczy „kryzysem prezbiterialnej tożsamości” (por. PDV 11). Uznał jednak za stosowne dodać, że w ocenie tego zjawiska trzeba nade wszystko uwzględnić optykę teologiczną, która – dzięki wsparciu światła rozumu światłem wiary – umożliwi sformułowanie diagnozy w kategoriach pastoralnego *kairosu*⁹, a zatem „ewangeliczne rozeznanie” jest dziełem całego Kościoła wspartym charyzmatem „nadprzyrodzonego zmysłu wiary”, ofiarowanym przez Ducha Świętego ogółowi wiernych wedle właściwej każdemu odpowiedzialności. To obdarowanie – jak wyjaśnia Adhortacja apostolska *Familiaris consortio*¹⁰ –

nie polega jednak wyłącznie i koniecznie na wspólnym odczuciu wiernych. Kościół, idąc za Chrystusem, naucza prawdy, która nie zawsze jest zgodna z opinią większości. Słucha on głosu sumienia, a nie „siły” [...]. Docenia badania socjologiczne i statystyczne, o ile okazują się pożyteczne dla uchwycenia kontekstu historycznego, w którym rozwija działalność pasterską i dla lepszego poznania prawdy; badania te nie mogą jednak być uważane za zmysł wiary (FC 5).

Kairologiczny wymiar pastoralnej tożsamości prezbitera wyraża się w adekwatnej do ewangelizacyjnego *kairosu* pastoralnej akomodacji obejmującej trzy składniki, mianowicie: postulowane „tu i teraz” cechy osobowości prezbitera; adekwatną do czasowo-przestrzennych uwarunkowań formułę realizowania pasterskiej misji prezbitera oraz stosowny układ relacji z kościelnym laikatem.

W odniesieniu do aspektu osobowościowego można by wymienić szeroki katalog koniecznych dziś cech osobowościowych prezbitera. W rezultacie chodzi tu o zwiększenie troski o ludzką i chrześcijańską dojrzałość (por. PDV 43 i 45) lub o odnowę „serca i umysłu osoby” (RF 43). Celem tych dążeń jest

zintegrowanie własnej historii i własnej rzeczywistości z życiem duchowym, tak, aby powołanie do kapłaństwa nie pozostawało uwięzione

⁹ Por. M. Polak: *Prezbiterologia*, dz. cyt. s. 37–38.

¹⁰ Jan Paweł II: Adhortacja apostolska *Familiaris consortio* (22.11.1981).

w idealnej abstrakcji, ani nie było narażone na ryzyko ograniczenia się do zwykłej aktywności praktyczno-organizacyjnej, zewnętrznej wobec sumienia osoby. Rozeznawanie ewangeliczne własnego życia oznacza codzienne pielęgnowanie głębokiego duchowego stylu, tak aby je przyjmując i interpretować z pełną odpowiedzialnością i rosnącym zaufaniem do Boga każdego dnia, kierując ku Niemu swoje serce (RF 43).

Adekwatna do czasowo-przestrzennych uwarunkowań formuła realizowania pasterskiej misji prezbitera wymaga przesunięcia akcentu z egzekwowania w duszpasterstwie zobowiązań religijno-moralnych na formację wiernych do pełnej chrześcijańskiej dojrzałości. Wymaga to przyjęcia w duszpasterskiej działalności dwóch podstawowych paradygmatów: miłosierdzia i mistagogii¹¹. Umożliwiają one duszpasterskie towarzyszenie wiernym z jednej strony w rozpoznawaniu godności Bożego wezwania do kościelnego apostołatu, z drugiej zaś – w wielkodusznym i ofiarnym podjęciu związanej z tą godnością ewangelicznej odpowiedzialności. Ta godność jest darem chrzcielnym, ale objawia się każdemu w miarę historycznego rozwoju jego życia i tworzących go wydarzeń, a więc stopniowo: w pewnym sensie z dnia na dzień. Poucza o tym stosowny fragment *Ratio fundamentalis*, w którym czytamy:

Spojrzenie Dobrego Pasterza, który szuka, towarzyszy i prowadzi swoje owce, przyczyni się do nabycia przez przyszłego kapłana radosnej, rozważnej i współczującej dyspozycyjności pasterskiej. [...] Będzie [...] zdolny zaproponować wiernym drogę wiary pokonywanej małymi krokami, które mogą być bardziej doceniane i przyjęte. Stanie się w ten sposób znakiem miłosierdzia i współczucia, świadcząc o matczym obliczu Kościoła, który, nie rezygnując z wymagań prawdy ewangelicznej i unikając przekształcania ich w przeszkody nie do pokonania, preferuje towarzyszenie wszystkim wiernym ze współczuciem (RF 120).

W aspekcie relacji z wiernymi *Ratio fundamentalis* postuluje, aby prezbiter był człowiekiem komunii, misji i dialogu. Wyraża to w następujących słowach:

[...] wzrastając w miłości, przyszły kapłan powinien starać się o rozwój zrównoważonej i dojrzałej zdolności do budowania relacji z bliźnim. Jest on bowiem przede wszystkim powołany do głębokiego pokoju, ludzkiego i duchowego, który przewycięża wszelkie formy przesadne-

¹¹ Por. M. Polak: *Zarys koncepcji duszpasterstwa mistagogicznego*. W: *Duszpasterstwo wobec kryzysu wiary*. Red. W. Przygoda, K. Świąś. Lublin 2013 s. 217–242; Tenże: *Duszpasterstwo miłosierdzia. Miłosierdzie jako paradygmat pastoralnej misji Kościoła*. „Teologia Praktyczna” T. 15: 2014 s. 7–21.

go podkreślania znaczenia własnej osoby lub emocjonalnego uzależnienia. Pozwala mu to być człowiekiem komunii, misji i dialogu, zdolnym dawać się z hojnością i poświęceniem dla Ludu Bożego, kontemplując Pana ofiarowującego swoje życie dla innych (RF 41).

W rezultacie chodzi tutaj o uznanie i promocję godności wiernych jako dzieci Bożych powołanych do aktywnego uczestnictwa w ewangelicznej misji Kościoła oraz o życzliwą aprobatę rozmaitych powołań i stanów, charyzmatów i zadań, jakie ochrzczeni otrzymują za sprawą Ducha Świętego dla dobra Kościoła. Niemniej istotą wydaje się gotowość wsłuchiwania się w życzenia, rady i opinie wiernych obdarowanych na chrzcie świętym „nadprzyrodzonym zmysłem wiary”, a w porządku natury mających bogate doświadczenie życiowe i zawodowe kompetencje.

III. Pastoralna tożsamość prezbitera – ujęcie prakseologiczne

Postulat odnowy formacji seminaryjnej, rozpatrywany w kontekście pastoralnej tożsamości współczesnego prezbitera, wyraża się w podkreśleniu fundamentalnej wagi zagwarantowania wychowaniu kandydatów do ministerialnego kapłaństwa „pastoralnego ukierunkowania” (por. PDV 57). „Ponieważ seminarium ma za zadanie przygotować seminarzystów do bycia pasterzami na obraz Chrystusa, formacja kapłańska winna być przeniknięta duchem duszpasterskim”, który umożliwi nabycie takich kompetencji osobowościowych, „których syntezą jest miłość pasterska” (RF 119).

Formacja ściśle pastoralna nie osiągnie pożądaných rezultatów, jeżeli będzie pozostawała w izolacji od całego systemu wychowawczego seminarium, jeżeli nie będzie wspierana skutecznie przez poszczególne jego składniki. Solidna formacja pastoralna zakłada więc na pierwszym miejscu ścisłą komunikację, wszechstronną i systematyczną współpracę oraz owocne wzajemne oddziaływanie wszystkich podstawowych komponentów życia seminaryjnego, to jest formacji ludzkiej, duchowej, intelektualnej oraz duszpasterskiej. *Ratio fundmentalis* stwierdza, że:

zwłaszcza *Pastores dabo vobis* prezentuje w sposób jasny integralną wizję formacji przyszłych duchownych, która w odniesieniu do osoby seminarzysty powinna uwzględniać w równym stopniu cztery wymiary: ludzki, intelektualny, duchowy i pastoralny (RF 2).

We wszystkich tych wymiarach powinien zostać podkreślony „głęboko duszpasterski charakter” formacji przyszłych prezbitarów, który zakłada powiązanie różnych aspektów formacji seminaryjnej i ich konkretne „ukierunkowanie

pastoralne” (PDV 57). Formacja ludzka wydaje się szczególnie ważna właśnie ze względów pasterskich, bo jeśli posługa prezbitera ma być w pełni wiarygodna i zaakceptowana przez wiernych, powinien on „kształtować swoją osobowość w taki sposób, by stawać się dla innych pomostem, a nie przeszkodą w ich spotkaniu z Jezusem Chrystusem” (por. PDV 43).

Równie „głęboko duszpasterski charakter” powinna mieć seminaryjna formacja duchowa. Wyrasta ona wprawdzie na fundamencie duchowej formacji właściwej ogółowi wiernych, jednakże w toku studiów seminaryjnych powinna zostać wzbogacona o treści i znaczenia związane z tożsamością prezbitera i jego posługi (por. PDV 45).

Formacja duchowa – czytamy w *Ratio fundamentalis* – jest ukierunkowana na podtrzymanie i ożywianie więzi seminarzysty z Bogiem i braćmi, w przyjaźni z Jezusem Dobrym Pasterzem i postawie uległości wobec Ducha Świętego. Ta intymna relacja kształtuje serce seminarzysty do miłości hojnej i ofiarnej, która stanowi początek miłości pasterskiej (RF 101).

Jak dotąd, najwięcej oporów wzbudza postulat „ukierunkowania pastoralnego” formacji intelektualnej. Sądzi się bowiem, że owo „ukierunkowanie pastoralne” może być zagrożeniem dla „naukowego charakteru” seminaryjnej edukacji, zwłaszcza dla studium teologii, jako że formacja intelektualna przyszłego prezbitera rozwija się głównie na podłożu tej dyscypliny. Jan Paweł II tłumaczył, że taka supozycja opiera się na nieporozumieniu:

Pastoralność teologii nie znaczy bowiem, że teologia jest mniej doktrynalna [...]. Oznacza natomiast, że teologia uzdalnia przyszłych kapłanów do głoszenia ewangelicznego orędzia w sposób odpowiadający kulturze ich czasów i do kształtowania działalności duszpasterskiej zgodnie z poprawną wizją teologiczną. I tak, z jednej strony studium uwzględniające charakter ściśle naukowy poszczególnych dyscyplin przyczyni się do pełniejszej i głębszej formacji duszpasterza jako nauczyciela wiary; z drugiej strony świadomość duszpasterskiego przeznaczenia teologii sprawi, że poważne i naukowe studium teologii będzie miało również wartość formacyjną dla przyszłych prezbitarów (PDV 55).

Zasygnalizowane nieporozumienie – niestety ciągle żywotne – zaowocowało nie tylko sceptycyzmem w odniesieniu do postulatu „ukierunkowania pastoralnego” formacji intelektualnej kandydatów do prezbiteratu, ale i swego rodzaju deprecjacją seminaryjnego studium teologii pastoralnej, będącej elementarnym wtajemniczeniem w życie i posługę pasterską. Karl Rahner twierdził, że postu-

lat „ukierunkowania pastoralnego” studiów seminaryjnych, będący adekwatną odpowiedzią na aktualny kryzys prezbiterialnej tożsamości, oznacza między innymi i to, by eklezjologicznej koncepcji teologii pastoralnej w strukturze wykładanych w seminariach duchownych dyscyplin wyznaczyć centralną pozycję¹². „Solidna formacja duszpasterska – czytamy w *Ratio fundamentalis* – wymaga nie tylko wykonywania działań o charakterze apostołskim, lecz także studium teologii pastoralnej” (RF 122).

Zadaniem studium teologii pastoralnej nie jest bowiem jedynie czy przede wszystkim nauczanie praktyki duszpasterskiej, ale ukształtowanie mentalności pastoralnej, stylu pasterskiego posługiwania, gdyż teologia pastoralna „nie jest tylko umiejętnością, zespołem wskazań, doświadczeń i metod [...] gdyż czerpie z wiary zasady i kryteria działalności duszpasterskiej Kościoła w historii” (por. PDV 57). Te zaś „zasady i kryteria” powinny uformować najpierw określony „styl pasterskiego posługiwania”, „duszpasterską mentalność” współczesnego kapłana, wynikającą z jego pastoralnej tożsamości.

Bibliografia

- Jan Paweł II: Adhortacja apostołska *Familiaris consortio* (22.11.1981).
Jan Paweł II: Adhortacja apostołska *Pastores dabo vobis* (25.03.1992).
Jan Paweł II: *Prezbiterat – służebne uczestnictwo w kapłaństwie Chrystusa*. Audiencja generalna (31.03.1993). W: *Wierzę w Kościół jeden, święty, powszechny i apostołski*. Watykan 1996.
Kongregacja ds. Duchowieństwa: *Dar powołania do kapłaństwa. Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*. Watykan 2016.
Kongregacja ds. Duchowieństwa: Dyrektorium *Tota Ecclesia* o posłudze i życiu kapłanów (31.01.1994).
Kongregacja ds. Duchowieństwa: *Kapłan – głosiciel słowa, szafarz sakramentów i przewodnik wspólnoty w drodze do trzeciego tysiąclecia chrześcijaństwa* (19.03.1999).
Polak M.: *Duszpasterstwo miłosierdzia. Miłosierdzie jako paradygmat pastoralnej misji Kościoła*. „Teologia Praktyczna”. T. 15: 2014.
Polak M.: *Prezbiterologia pastoralna. Pastoralna tożsamość współczesnego prezbitera*. Poznań 2016.
Polak M.: *Zarys koncepcji duszpasterstwa mistagogicznego*. W: *Duszpasterstwo wobec kryzysu wiary*. Red. W. Przygoda, K. Świąś. Lublin 2013.
Rahner K.: *Neue Ansprüche der Pastoraltheologie an die Theologie als Ganze*. W: „Schriften zur Theologie” T. 9. Einsiedeln 1970.

¹² K. Rahner: *Neue Ansprüche der Pastoraltheologie an die Theologie als ganze*. W: „Schriften zur Theologie” T. 9. Einsiedeln 1970 s. 127.

STRESZCZENIE

Pastoralna tożsamość prezbitera jako podstawa i cel seminaryjnej formacji pastoralnej

Kształcenie pastoralne przyszłych prezbiterów domaga się odnowy. Taki postulat zawiera w sobie nowe *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis* wydane przez Kongregację ds. Duchowieństwa. Wskazuje ono, że formacja kandydata do kapłaństwa powinna odnosić się do tożsamości prezbitera. Wynika z tego, iż także seminaryjna formacja pastoralna musi za swoją podstawę i swój cel przyjąć właściwą wizję pastoralnej tożsamości prezbitera. Niniejszy artykuł podejmuje zagadnienie pastoralnej tożsamości prezbitera w aspekcie ontologicznym, kairolicznym i prakseologicznym.

Słowa kluczowe: prezbiter, formacja, pastoralna tożsamość, seminarium duchowne

SUMMARY

Pastoral Priestly Identity as Basis and Purpose of Seminary Pastoral Formation

Pastoral formation of the future priests needs renewal. The new *Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis* published by the Congregation for the Clergy contains this demand. It indicates that for the formation of future priest it is necessary to reflect on priestly identity. It follows that the seminary pastoral formation needs as its basis and purpose a current vision of the pastoral priestly identity. This article presents the issue of the pastoral priestly identity in the ontological, kairolological and praxeological aspects.

Keywords: priest, formation, pastoral identity, seminary